

Liceul particular Nr.1 “Onicescu – Mihoc”

Profesor: Lucian Stoian

ECONOMIE

Clasa a XI-a (frecventa redusa)

Anul scolar 2010 – 2011, semestrul I

Teme propuse:

Tema I: Intreprinzatorul

Lectia 1: Intreprinzatorul si proprietatea privata

Lectia 2: Proprietatea privata si libera initiativa

Tema II: Factorii de productie si eficienta economica

Lectia 1: Factorii de productie si combinarea lor

Lectia 2: Eficienta economica

I

INTREPRINZATORUL



1. Intreprinzatorul si proprietatea

- **Intreprinzatorul e persoana ce initiaza si desfasoara o activitate economica, utilizand bunuri si servicii, cu scopul de a obtine un profit cat mai mare.**

Exemple: vecinul de bloc, care si-a deschis un butic la parter, Paul Allen si Bill Gates, care au fondat compania Microsoft, sunt deopotriva intreprinzatori.

Pe langa bunurile si serviciile folosite, intreprinzatorul depune timp, energie, munca, asumandu-si *riscurile* activitatii sale economice – adica posibilitatea de a pierde ceea ce investeste.

Pentru a obtine profit, intreprinzatorul trebuie sa vanda ceva. Iar pentru a vinde, el trebuie sa ofere ceva care sa atraga. Harul sau consta in capacitatea de a atrage.

- **Intreprinderea e unitatea economica unde se produc si se distribuie bunurile si serviciile.**

Exemple: Routledge (o editura britanica), Softwin (o companie romaneasca de produse soft pentru PC-uri), BGS (o companie romaneasca de securitate) Bank Post (banca romaneasca) sau FC Real Madrid (clubul spaniol de fotbal) sunt intreprinderi ce ofera diverse bunuri sau servicii.

- **Proprietatea constituie relatiile intre oameni (indivizi, grupuri, societate) cu privire la insusirea bunurilor (existente sau produse) in societate.**

Proprietatea lui X poate fi definita drept ansamblul bunurilor care apartin lui X.

Un bun poate fi proprietatea unuia, a mai multora sau a tuturor.

Exemple: laptopul este proprietatea mea, apartamentul este proprietatea mamei si a tatalui meu, Palatul Victoria este proprietatea statului, deci a noastra, a tuturor.

Ca bunul X este proprietatea mea inseamna ca imi apartine, ca este al meu. Iar de aici rezulta mai multe drepturi ale mele, asupra bunului X.

Drepturile ce rezulta din proprietate

- **Dreptul de posesie:**
Este dreptul de a dispune direct de bunul respectiv, prin forta proprie si in interes propriu.
- **Dreptul de dispozitie:**
Este dreptul de a hotara cu privire la existenta si destinatia bunului respectiv.
- **Dreptul de utilizare:**
Este dreptul de a folosi bunul respectiv, dupa propriile preferinte si interese.
- **Dreptul de uzfruct:**
Este dreptul de a insusire a beneficiilor ce rezulta din utilizarea bunului respectiv.

Exemple:

Eu sunt proprietarul unei gradini.

Pot sa ma plimb prin ea, sa tund iarba, sa plantez, etc. in mod direct, nu prin aprobarea altcuiva. Asadar, am dreptul de posesie asupra gradinii.

Pot sa o organizez ca un spatiu de relaxare, sau pentru a cultiva diverse plante, sau pot chiar sa distrug si sa pun beton peste tot acel spatiu. Asadar, am dreptul de dispozitie asupra gradinii.

Pot sa-i pun o piscina, sa-i plantez un copac, sa dau o petrecere acolo, etc. Asadar, am dreptul de utilizare a gradinii.

Iar fructele si legumele cultivate acolo imi revin. Asadar, am dreptul de uzfruct asupra gradinii.

Proprietatea si drepturile aferente pot fi cedate total sau partial.

- Instrainarea **totala**: prin *vanzare / cumparare, donatie, mostenire*.

Exemple: Sir Alex ii vinde masina Rolls Royce lui Ben, doneaza un tablou de Van Goch pentru British Museum si ii lasa mostenire vila din Kent lui Chris, nepotul sau. Prin aceste acte se produce un transfer de proprietate de la Alex la Ben, British Museum, respectiv Chirs.

- Instrainarea **partiala**: prin inchiriere, concesiune, arendare. Prin aceste acte se transfera temporar dreptul de folosinta si (posibil, o parte din) dreptul de uzfruct. *Concesionarea* are ca obiect bunurile publice, care apartin statului. *Arendarea* are ca obiect bunurile agricole. *Inchirierea* este un termen mai general, cu privire la transferul drepturilor de folosinta si de uzfruct cu privire la diverse bunuri (o locuinta, o masina, etc.)

Exemple: Statul ii concesiuneaza firmei X o cladire istorica, pe cinci ani, pentru a o folosi ca hotel. Popescu arendeaza o livada, pe trei ani, pentru a fi folosita in scopuri economice. Iar Ionescu ii inchiriaza un apartament lui Georgescu, pe 6 luni.

Tema:

Explicati diferenta dintre instrainarea totala si instrainarea partiala.

Raspuns:

.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Proprietatea si libera initiativa



Tipuri de proprietate

In functie de cui ii apartine proprietatea, deosebim intre:

- Proprietatea **publica**: apartine statului, deci tuturor cetatenilor,
- Proprietatea **privata**:
 - apartine unei persoane (**individuala**),
 - apartine mai multor persoane (**asociativa**),
- Proprietatea **mixta**: deopotriiva publica si privata (in diverse ponderi).

Exemple: casa in care locuieste Daniel este proprietatea lui privata, parcul Cismigiu este proprietate publica, METROREX-ul este proprietate mixta.

Libera initiativa

Proprietatea privata si drepturile aferente ei garanteaza si incurajeaza libera initiativa economica, ii motiveaza pe oameni sa desfasoare afaceri in conformitate cu interesele proprii.

Sa ne gandim la dreptul la uzfruct, adica dreptul proprietarului de a-si insusi profitul, beneficiile rezultate din folosirea resurselor sale. Intrucat beneficiile ii vor apartine, el este motivat sa-si foloseasca resursele intr-un mod cat mai eficient. Dar ce motivatie ar avea el daca beneficiile ar ajunge altundeva?

Odata intrat pe piata cu afacerea sa, intreprinzatorul se afla in competitie cu altii, care ofera acelasi tip de produs, care vizeaza aceeasi sfera de public consumator si care au acelasi scop: un profit cat mai ridicat. Pentru a rezista pe piata, intreprinzatorul este nevoit sa isi ajusteze pasii in functie de concurenta si de reactiile consumatorilor.

Exemple:

Compania HP nu este singura pe piata laptopurilor, ci se afla in competitie cu Dell, Asus, Apple, etc. Familia Munteanu, care si-a deschis un butic la parterul blocului, se afla in competitie cu inca 3 buticuri, aflate intr-o raza de 100 de metri patrati, ce vand aceleasi produse si vizeaza acelasi public consumator: locatarii din blocurile situate in raza respectiva. Niciunul dintre competitori nu-si permite sa vanda o sticla de suc la 7 lei, daca la ceilalti acelasi suc se vinde la 5 lei.

Niciun vanzator nu poate sa impuna singur pe piata pretul care ii convine, deoarece pe piata actioneaza mai multi vanzatori concurenti, iar consumatorii nu sunt dispusi sa plateasca oricat pentru un produs. Asadar, pretul se stabileste in mod liber, in functie de:

- interactiunea intre vanzatorii concurenti,
- interactiunea intre vanzatori si consumatori.

Pentru a face fata concurentei, pentru a se impune si a obtine un profit cat mai ridicat, intreprinzatorul trebuie sa ofere produse de o cat mai buna calitate, la preturi cat mai atractive. Si astfel publicul consumator are de castigat.

Tema:

Aratati de ce proprietatea privata este esentiala pentru libera initiativa economica.

Rezolvare:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

II

Factorii de productie si eficienta economica



1. Factorii de productie si combinarea lor

- **Factorii de productie sunt ansamblul resurselor folosite pentru producerea de bunuri si servicii.**

Exemple:

Pentru producerea berii, resursele folosite sunt orzul, apa, hameiul, vasele cu apa in care germineaza orzul, etc. Pentru constructia unei case, resursele folosite sunt de la caramida, ciment, lemn pana la cuie, ciocan, etc.

Deosebim intre factorii de productie primari si cei derivati.

- Factorii **primari** nu sunt rezultatul unor procese economice anterioare.
- Factorii **derivati** sunt rezultatul unor procese economice anterioare.

Resursele naturale (adica ceea ce ne ofera in mod direct) natura si munca omului sunt factori de productie primari. Iar in cadrul resurselor naturale, le deosebim pe cele **regenerabile** (care pot fi refolosite) si pe cele **neregenerabile** (care nu pot fi refolosite). Capitalul este termenul generic pentru factorii de productie derivati.

Example:

Pamantul, apa si aerul sunt resurse primare regenerabile. Petrolul, gazele naturale si minereurile sunt resurse primare neregenerabile. Toate masinile, aparatele, instalatiile si alte instrumente create de om constituie capital, adica resurse derivate.

Capitalul este ansamblul bunurilor produse de om si folosite pentru a produce alte bunuri si servicii.

Deosebim doua tipuri de capital:

- Capitalul **fix** participa la mai multe procese de productie, se consuma (se uzeaza) treptat si trebuie inlocuit dupa un timp mai indelungat.

Capitalul fix sufera doua tipuri de uzura:

- Uzura **fizica** se datoreaza folosirii sale excesive, in conditii nefavorabile, unor factori naturali sau pur si simplu folosirii sale intr-un timp indelungat, in care se erodeaza treptat si pierde din performanta.
 - Uzura **morala** se intampla datorita progresului stiintific si tehnologic, astfel incat bunurile mai noi, fiind superioare calitativ, le inlocuiesc pe cele mai vechi.
- Capitalul **circulant** participa la un singur proces de productie, in care se consuma (se uzeaza) integral si dupa care trebuie inlocuit.

$$K \text{ (capitalul)} = K_f \text{ (capitalul fix)} + K_c \text{ (capitalul circulant)}$$

Example:

Cladirile, mobilierul, calculatoarele si programele soft sunt capital fix. Energia electrica si termica sunt capital circulant.

In ceea ce priveste uzura, sa luam ca exemplu un PC. Daca il folosim toata ziua si toata noaptea ii acceleram uzura fizica. La fel si daca nu il protejam de umiditate, praf sau caldura. Insa chiar daca il putem folosi mult si bine, in vreo 2, 3 ani este uzat moral, caci au aparut intre timp PCuri superioare ca performanta, eficienta.

Combinarea factorilor de productie

Pentru a produce alte bunuri si servicii, factorii de productie sunt selectati, combinati, prelucrati si folositi. Iar factorul obligatoriu, fundamental, care se manifesta constant este, evident, munca.

Alegerea factorilor de productie si a modalitatilor in care vor fi folositi se face in functie de tipul si cantitatea bunurilor sau serviciilor pe care intreprinzatorul le are in vedere.

Exemple:

In cadrul unei companii de mass-media scrise se combina factori de productie ca hartia, imprimanta, calculatorul, electricitatea, impreuna cu munca. In cadrul unei firme de dezinfectie se combina substantele, echipamentele folosite de angajati, impreuna cu munca lor.

In ceea ce priveste cantitatea, daca intreprinzatorul vrea sa ofere o cantitate mai mare de produse, el va folosi o cantitate mai mare de factori de productie.

Un intreprinzator rational va studia cu atentie piata, iar in functie de situatie va alege in ce cantitati si modalitati va folosi factorii de productie, cat sa investeasca si cat sa produca. Bunaora, daca pe piata e o nevoie acuta de bunul respectiv, iar costul productiei este convenabil in raport cu posibilitatile lui, intreprinzatorul va fi tentat sa produca bunul respectiv intr-o cantitate cat mai mare.

Costul este un criteriu decisiv. Daca pretul pe care intreprinzatorul trebuie sa il plateasca pentru anumite resurse depaseste pretul pe care anticipeaza sa-l obtina prin vanzarea bunurilor produse cu ajutorul lor, atunci este rational sa renunte la resursele respective. Daca anticipeaza ca isi va recupera cheltuielile si profitul va depasi costul, atunci este rational sa-si asume cheltuielile.

Tema:

Aratati care sunt criteriile dupa care un intreprinzator rational isi alege factorii de productie.

Rezolvare:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Eficienta economica



Economistii disting intre productivitatea medie si productivitatea marginala.

- **Productivitatea medie a unui factor de productie X consta in volumul (de productie) realizat prin consumarea unei unitati din factorul respectiv.**

$$W_M = Q/X$$

W_M – productivitatea medie a factorului X,
 Q – volumul de productie realizat,
 X – cantitatea consumata din factorul X.

Productivitatea medie *a muncii* (W_{MP}) se determina raportand productia (Q) la numarul de lucratori (L): $W_{ML} = Q/L$.

Productivitatea medie *a capitalului* (W_{MK}) se determina raportand productia (Q) la capitalul folosit (K): $W_{MK} = Q/K$.

Productivitatea medie *a pamantului* (W_{MP}) se determina raportand productia (Q) la pamantul folosit (P): $W_{MP} = Q/P$.

Exemplu:

Daca 5 lucratori realizeaza 100 de piese, atunci $W_{MP} = 100/5$, adica de 20 piese / lucrator.

- **Productivitatea marginala a unui factor X de productie consta in cresterea volumului (de productie) cauzata de cresterea cu o unitate a cantitatii consumate din factorul respectiv.**

$$W_{Mg} = \Delta Q / \Delta X$$

W_{Mg} – productivitatea marginala a factorului X,
 ΔQ – variatia volumului de productie realizat,
 ΔX – cantitatea consumata din factorul X.

Productivitatea marginala *a muncii* (W_{MgL}) se determina raportand variatia productiei (ΔQ) la variatia numarului de lucratori (ΔL): $W_{MgL} = \Delta Q / \Delta L$.

Productivitatea marginala *a capitalului* (W_{MgK}) se determina raportand variatia productiei (ΔQ) la variatia capitalului folosit (ΔK): $W_{MgK} = \Delta Q / \Delta K$.

Productivitatea marginala *a pamantului* (W_{MgP}) se determina raportand variatia productiei (ΔQ) la variatia variatia pamantului folosit (ΔP): $W_{MgP} = \Delta Q / \Delta P$.

Alfel spus, productia marginala a unui factor X se determina raportand sporirea cantitatii productiei la sporirea cantitatii consumate din factorul respectiv.

Exemplu:

Daca, marind numarul angajatilor cu 2, marim productia cu 50 de piese, atunci $W_{MgL} = 50/2$, adica de 25 de piese / lucrator.

Cele doua tipuri de productivitate sunt factori esentiali dupa care intreprinzatorul rational isi orienteaza activitatea, calculand atent cheltuielile, pentru a-si da seama daca sunt justificate de profitul anticipat.

Tema:

Explicati care este diferenta intre productivitatea medie si cea marginala.

Rezolvare:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Intrebari si raspunsuri recapitulative:

1. Ce este intreprinzatorul?
 - Intreprinzatorul e persoana ce initiaza si desfasoara o activitate economica, utilizand bunuri si servicii, cu scopul de a obtine un profit cat mai mare.
2. Ce este proprietatea?
 - Ea constituie relatiile intre oameni (indivizi, grupuri, societate) cu privire la insusirea bunurilor (existente sau produse) in societate.
3. Ce sunt factorii de productie?
 - Este dreptul de a dispune direct de bunul respectiv, prin forta proprie si in interes propriu. Factorii de productie sunt ansamblul resurselor folosite pentru producerea de bunuri si servicii.

Raspundeti singuri:

1. Ce este intreprinderea?
2. Ce este capitalul fix?
3. Ce este capitalul circulant?

Test grila:

1. Arendarea consta in:
 - (a). instrainarea partiala a unui bun public
 - (b). instrainarea partiala a unui bun agricol
 - (c). instrainarea totala a unui bun agricol
2. Proprietatea publica apartine:
 - (a). unei persoane
 - (b). mai multor persoane (asociati)
 - (c). statului
3. Productia marginala a unui factor X se determina:
 - (a). raportand sporirea cantitatii productiei la sporirea cantitatii consumate
 - (b). raportand cantitatea productiei la cantitatea consumata
 - (c). raportand cheltuielile la profit

Raspunsuri:

1. (b); 2. (c); 3 (a).

Subiecte posibile pentru examen:

1. Definiti intreprinzatorul si intreprinderea
2. Definiti drepturile rezultate din proprietate
3. Definiti tipurile de proprietate
4. Definiti factorii de productie, pe cei primari si pe cei derivati
5. Definiti productivitatea medie si productivitatea marginala

Subiect rezolvat:

Subiectul 3:

Definiti drepturile rezultate din proprietate

Rezolvare:

Din proprietate rezulta patru drepturi fundamentale: cel de posesie, cel de dispozitie, cel de utilizare si cel de uzfruct. Dreptul de posesie este dreptul de a dispune direct de

bunul respectiv, prin forta proprie si in interes propriu. Dreptul de dispozitie este dreptul de a hotara cu privire la existenta si destinatia bunului respectiv. Dreptul de utilizare este dreptul de a folosi bunul respectiv, dupa propriile preferinte si interese. Dreptul de uzfruct este dreptul de a insusire a beneficiilor ce rezulta din utilizarea bunului respectiv.

Profesor: Lucian Stoian